

Foola wadga han da hɔd

GALASII TIIBA

kee

— B' ba wadgankenan bii —

Foola hɔda wadgankena Galasii Krista tiiba. Galasii da ba goona Tirkii tantn. H̄a da koolg kan kpaturi h̄iifi (Tumtba ηm̄εgt 16.6 n 18.23). Gwentaḥ, wii kaann nidba biiba t san kan n faa gojeent. Wo kpaturvolh̄ii nn ba lee, Galasii kpaturin ba Yuudaa Krista tiiba n kowvont tiiba. *Yuudaa tiiba manna ka vala Mohiisa *bahlb sent. Bahlbii kir na bá n nidjeenba bá daa jum diit taa man, ka ta gbaama na bá bɔdm daba. Foola rafeedba t ka diila na l' ba na bá tia Yeesu Krista h̄en bee m̄embee la valgm bahlbii. Gw̄εtii ba n tyen n Yeesu Krista Goh̄omt nn bɔh̄ɔɔ tii. Lee, Foola t ka hoor Galasii tiiba welee gw̄εtii jugun. H̄a bo na bá hom na Yeesu Krista h̄en tiim n jah h̄ena nida t kit h̄oma Sangband nongan.

- *Hubi1^{ga} n hubi2^{gan}, Foola k̄εema hayen h̄á jugun gw̄εt. H̄a ba na Yuudaa tiin, Sangband t tom-wu bá kpaḥ na Yuudaa tiiba bee man. Yerusalem kpaturu bermba da miig welee, n hom n wun na l' kpaḥ na Krista tiiba bá kpaḥ na Yuudaa tiiba bee valgm Yuudaa tiiba kowt bahlb. H̄a bɔh̄ɔɔ ka higr na Sangband sohda nidba na ban tia Yeesu Krista h̄en lag ban vala kowt tiit l' kaa.*
- *Hubi3^{ga} n hubi4^{gan}, Foola h̄igaa tuurnkpeemt wadga jugun ka rea ka weraa na h̄ii kpaḥ yuunja jugu dahb ka vala Yuudaa tiiba bahlb, na h̄a yuunja-b ka tia Yeesu Krista h̄en n jah'. Welee h̄ela Krista tiibee m̄embee, mina Yuudaa tii laa h̄á kpaḥ na Yuudaa tii wii.*
- *Hubi5^{ga} n hubi6^{gan}, Foola rea ka weraa na Yeesu Krista hera Krista tiiba t ka neer bayen bá bolmrn. H̄á ka bahla-ba ka h̄igaa na l' ba na bá neer welee neermii Vohoom Buudm kpaḥaa-ba. Biilm, Vohoom Buudm sahl nidwu neerkw̄εlm n beeb kw̄εlb. Krista tia neerm n beeb han ba n bii r̄ena s̄oklbn ka higr Yeesu Krista h̄en tiim jugun.*

Seenb

1 ¹⁻² Man nnii Foola, man hooora Galasii Krista kpaturu tiiba nen wadgankena. Man nnii Yeesu Krista *tumta. Lag nidba laa nidhii kotg-ma, Yeesu Krista kotg-ma, Sa Sangband t ta kɔt-ma. Wii da himii Yeesuwu kuumn. Má n t' teelba bá ba mà man bee t' seenja-n na ³ Sa Sangband n Berm Yeesu Krist bá h̄omgu n bá nigiiigu b̄em n` man! ⁴ Kristwii vidra hayen t' fubehii kaa na l' ree-t tantntina b̄efgun t' Sa Sangband s̄oklbn. ⁵ Dii hehl n nyokb bina m̄ena kakehnan. L' b̄em welee!

¿ Goh̄omt ba t̄omb mrefn ?

⁶ Sangband tag n Krista h̄omgu n hoh-n yem. ¿ L' h̄em lan na n` tur n` gwid d' n d' Goh̄omt kaawr n` tagd jeent? <sup>7</sup> ¿ Jeent tiit ta been? Nidba biiba jibn n ka haam n` fuut ka bag na bá gontg Krista Goh̄omt. ⁸ Lee, ka h̄ii t daan n ka bɔh̄ɔɔ-n gojeent tiit n t' retii, ka la tii m̄omba laa *sangbantumthii, l' gw̄εl h̄a kaa nob̄efr. ⁹ Mà beda-n-t, mà lil-n-t na ka h̄ii t daan n ka faa-n gojeent tiit t' r̄ota n Goh̄omt nn soh̄dg t' man tii, l' gw̄εl h̄á kaa nob̄efr.

¹⁰ ¿ N` diila na lan gweljalena? ¿ Mà bagl na mà b̄em Sangband loogu laa nidba le? ¿ Mà bagl na mà b̄em nidba loogun? Ka man bagm na mà b̄em nidba loogu, l' ba h̄om na mà daa ta h̄em Krista ηm̄εġb.

Foola rea ka weraa lan nnii Sangband nn bantg-wu na tumt lee

¹¹ Mà teelba-n, man bagm na n` miig tintii. Goh̄omt man faa-n tii kpaḥ na nida retn. ¹² Mà ba soh̄dg-t laa, mà ba kp̄el̄-t nidhii man. Yeesu Krista m̄oma ree-t n werii-ma.

¹³ N` kewii lan nnii man da neer mà wen da ba *Yuudaa tiiba kpaturun lee. Mà da h̄ena Sangband kpaturu dad dad ka bag na mà kp̄ii-hu. ¹⁴ Mà da ba keliigu ka yag mà daawmba bá da ta ba na Yuudaa tiiba bee. Mà da kpaḥ heee mà yandaba kowt kaa. ¹⁵ L' ba na Sangband da bantg-ma mà nya raawtn n hoh-ma d' h̄omgu h̄ebn. ¹⁶ Ln da mag n dn lee, d' werii-ma d' Budaaga na mà faam kà gw̄εt *bá kpaḥ na Yuudaa tiiba bee. Ln her welee lee, mà ba san n gbaam h̄iiwu rarm^z. ¹⁷ Mà ta ba kotg *Yerusalem m̄ef

1.16. Nyaan Tumtba ηm̄εgt 9.3-6; 22.6-10; 26.13-18.

na mà gbaam biiba bá da mana kan weem ka ba na *tumtba bee. Má nyab yelmaa ka kedaa H̄arabii tantn n dan n ηmetgn Damaas k̄orgun. ¹⁸ Lee kaann, l' h̄em bina h̄atah má san Yerusalem na mà miig Fetra, n h̄em há man goora kwifr n fianu. ¹⁹ Mà ta ba nyaan kan Yeesua tumtvolfhii ka l' kpañ Berma nyakw̄eɛl Yakooba. ²⁰ Gw̄eɛt man foor-n tii, mà b̄oh̄oɔ Sangband n̄ongan na gobiintn. Mà kpaá hogla.

²¹ Lee n l' kaan, má san Siirii n Silisii kparan. ²² L' ba na *Yuudee Krista kpaturin tiiba da kpaá mii-ma. ²³ Bà da homra bà b̄oh̄oɔ n jañ na: «H̄ii há da h̄ena-t dad dad wii, gwel̄ɲa hà faa gw̄eɛt h̄en tiim gw̄eɛt han da bo na hà kp̄ii tii.» ²⁴ Tii lee, bá ka nyoka Sangband l' bahr n man.

Tumtba tañ n taa Yerusalem

2 ¹⁻² Bina kwifr n h̄anaafa n hà kaann, má ηmetgii *Yerusalem. Mà da ηmetgii kan wo Sangband nn da ree n werii-ma lee, mà n Barnabaaswu n Tiita. Mà da ta doolg kan Goh̄omt man faa *bá kpañ na Yuudaa tiiba bee tii dee dee. Mà da doolg-t kan kpaturu bermba n̄ongan ḡoh̄lgan ka sol na jana n su mà ηm̄eɛgbii daa koh̄l. ³ Tiita nn da ba t' man ka kpañ na Yuudaa tiin lee, bá ka ba mug-wu n kw̄egdi na hà he *b̄otgm kowt. ⁴ Gwentahaa, teelb̄eɲba biiba t jibn sabah na bà hamtr-t na t' daa b̄em tyen t' bolmrn wo Yeesu Krista Goh̄omt nn sañ-t lee. ⁵ Tii t ka ba si-ba huru fel fel. T' kpat ka mad Goh̄omtii kpaalaa na t' daa b̄or n nn.

⁶ Tn da log na kpaturu bermba bee lee, bee m̄omba da ba hewl-ma tiit wo na bá botg Tiit laa na bà h̄em bnañ n bnañ'. Ban ba bii kpaá b̄oh̄oɔ-ma lii. Sangband dii kpaá r̄o d' niinin tiiba. ⁷ Yanta, bà da nyana na Sangband to-ma Goh̄omt na mà faam-t bá kpañ na Yuudaa tiiba bee wo dn ta to Fetr na há faam-t *Yuudaa tiiba lee, ⁸ na yendii tomra trefdrbee na t' h̄em welee ηm̄eɛgbii. ⁹ Yakoobwu n Fetrwu n Yohan̄eɛs da beel na kpaturu bermba. Tii lee, bee m̄omba t seen̄ má n Barnabaas l' weraa na bà fig gw̄eɛtii jugun. Lee, t' hom n taa na tii ba t' ked n bá kpañ na Yuudaa tiiba bee wee, bee ked n Yuudaa tiiba wee. ¹⁰ Kuyengu n jañ ban da gbaam-t kuu nnii na t' deer bá kpaturun kunȳoñtiiba jugun. Man da her bii nnii n mà kw̄eɛwr m̄end.

F̄oɔla kpal Fetrwu H̄antiȳoɔs

¹¹ Ln ba welee lee, Fetra nn da taan H̄antiȳoɔs Siirii tantn lee, má kpal-m-wu, blaḥb kaa hà da koh̄l gw̄eɛt. ¹² Sañ na Yakooba kpama tiiba taana, wú n *bá kpañ na Yuudaa tiiba bee, bà da jul diit taa man. Ban taan lee, bee kaa, há lagii beeb n ka ta kpaá ju wú n ban. ¹³ H̄á beebii t h̄em Krista tiiba bá da ba na *Yuudaa tiiba bee t togii-wu. Lee, l' lag n Barnabaasa m̄eñ'. ¹⁴ Man da nyan na hà kpaá neer wo Goh̄omt nn gbaama lee lee, má kpal-m-wu nidba n̄ongan ka b̄oh̄oɔ na: «Ven, ven ba na Yuudaa tii ven, kpaá neer wo Yuudaa tia. ¿V' h̄em lan n ka h̄eñr bá kpañ na Yuudaa tiiba bee na bà neer wo Yuudaa tiiba?»

Gw̄eɛt h̄en tiim dahl Yuudaa tiiba n bá kpañ na Yuudaa tiiba bee juuni

Ga

¹⁵ Ten lee, bà meedra-t t' ba na *Yuudaa tiiba. T' kpañ na fub̄eñtiiba wo *bá kpañ na Yuudaa tiiba bee. ¿Laa bee? ¹⁶ T' miil hom welee na Sangband kpaá log hii na homa h̄an h̄ena *baḥb nn gbaama bii l' kaa. D' logl nid na homa h̄an tia Krista h̄en. Tii kaa nnii tii nn ta tia Yeesu Krista h̄en na Sangband log-t na h̄omba, lag na tn h̄ena baḥb nn gbaama bii l' kaa. Biilm, l' h̄oda *Wadbuudgan na: *Sangband nan kpaá log hii na h̄oma*² h̄an h̄ena baḥb nn gbaama bii, d' logl-wu na homa h̄an tia Krista h̄en l' kaa.

¹⁷ Ka l' ba na Yuudaa tiiba ten, tii ta laglg n Krist na Sangband log-t na h̄omba, l' weraa na ta ten nnii fub̄eñtiiba wo bá kpañ na Yuudaa tiiba bee. Ka welee, ¿l' weraa na Krista h̄ena fub̄eñga ηm̄eɛgb̄ nnii laa? H̄aai! Lag welee. ¹⁸ H̄á koh̄da baḥb n dan n ηmet b' jugun wii de, ¿h̄alah ba koh̄l-b nnii? ¹⁹ Man lee, l' tag n baḥb h̄en má n Krist t' kuum *dabragr h̄en na mà neer Sangband kaa. Baḥb ta kpañ n gemm̄nt mà jugun. ²⁰ Ka mà neer, mà kpaá neer n mayen mà gemm̄nt, Krista neera mà ni. Gwel̄ɲa neerm man neer mii, mà neera hà gw̄eɛt h̄en tiim jugun. Wii nnii Sangband Budaaga. Kee sokl-ma n kuum mà kaa. ²¹ Lee, mà ta kpañ mà koh̄dg Sangband hom̄gu dn her-ma kuu mà ηm̄eɛgt mà valgm baḥb. Ka baḥb valgm h̄ena nida t kit homa, l' weraa na Krista dabragr h̄en kuumii ba yem.

2.16 Gw̄eɛtii ba Yum143^{gan}.2.

WADBUUDGA NN BŌHŌO TII

Baħlb n gwæst hæn tiim

3¹⁻² Joojoont nen, ¿ wen hogl-n welee? Hæe waa! ¿ Bà da ba kœem-n Yeesu Krista *dabragr hæn kuum gwæst? ¿ L` da kpa a boo n` nyana welee n n` niini? Galasii tiiba-n, leedg-n-ma gwæegu kuyengunkuna jugun mà nyaana! Nn da sohdg \*Vofoom Buudm lee, ¿ n` da sohdg-m na nn vala *baħlb l` kaa laa, nn kewlg Gohomt n tii t` hæn l` kaa le? <sup>3</sup> ¿ N` ba joojoont weleen? ¿ N` da ba baħ hóm n Vofoom Buudm? ¿ L` her lan gwelŋa n` ka bo na n` toglg n` nyen n` kwægdí? ⁴ ¿ Vofoom Buudm hera n` huuga ŋmæægb yemn? ¿ N` diila na nn nyan bii ba yem biilm? ⁵ ¿ Lag Sangband sira-n Vofoom Buudm n hœm hoolgu hœb n` huuga? ¿ D` da hera welee na nn vala *baħlb l` kaa laa, nn kewlg Gohomt n tii t` hæn l` kaa le?

⁶⁻⁷ Wo *Ĥabrahamaa nn da tii Sangband hæn lee, d` loġm-wu na hōma. Ta welee nnii biiba bá tia d` hæn bee nn ba na Ĥabrahama yakii. ⁸ Sangband da beda gohōmtntina *Wadbuudgan n dool^z na d` kee d` he biiba *bá kpaħ na Yuudaa tiiba bee kitg hōmba ka tagaa n gwæst hæn tiim. L` hōda biilm na: Sangband da beda Ĥabrahamaa na *wii kaa nnii dn kee d` kaawl tant jugun tiga mœna hæn*. ⁹ Welee lee, biiba bá tia d` hæn Ĥabrahamaa dela bee, l` gwæela nohōmr bá kaa.

¹⁰ Lee, biiba bá higr *baħlb valgm jugun bee, l` gwæel bà kaa nobœhr. Biilm, l` hōda Wadbuudgan na *hii há kpa a hœna baħlb nn gbaama bii membii wii, l` gwæela há kaa nobœhr*. <sup>11</sup> L` ba biilm na Sangband kpa a loġ hii na hōma hà baħlb valgm kaa. L` bōhōo ka figaa Wadbuudgan na *hōma nan ba hà neer n gwæst hæn tiim*<sup>z</sup>. <sup>12</sup> L` ba na baħlb n gwæst hæn tiim l` kpa a lagla. Baħlb bōhōo na, *hii há hœna bii baħlb nn gbaama bii wii ba hà neer n bn*.

¹³ Welee lee, Krista kpiira dabragr hæn na hà loġ há hæn beħgu baħlb nn da kena n t` hæn kuu. Hã kitg beħa. Biilm, l` hōda na l` gwæel nobœhr *hii ban lilg n dabiir wii kaa*. ¹⁴ Yeesu Krista hera welee na

3.8. Sangband da beda gohōmtntina Wadbuudgan n dool. Grœekmn bōhōo na Wadbuudga da beda gohōmtntina n dool.

3.11 Hōma ba hà neer n gwæst hæn tiim. Baa bà bee bà ta hom na há gwæst hæn tiim ba sobb wii nan ba hà neer.

biiba bá kpaħ na Yuudaa tiiba bee tag n wii hæn l` gwæel bá kaa nohōmr Sangband nn da bed na d` nan gwæela Ĥabrahamaa kaa dii. Tii kaa nnii ln ba na t` tag n gwæst hæn tiim t` sohdg Vofoom Buudm wo Sangband nn da bed ka foor na d` nan saħl-t-m lee.

¹⁵ Mà teelba-n, tn loġ-n neermn gwæstntina t` kœem! Ka l` ba na nidhii beda ln ba na l` da l` bœm há kuum n m` kaan lee n dool, hii kpaħ n gemmnt na hà hewl laa hà gwifhdg gwæegu kuugu. <sup>16</sup> L` ba na Sangband da beda n foorm na d` nan saħl Ĥabrahamaa wii bii wú n hà yakii. L` ba biir na «wú n hà yakii» wo l` biir na l` hela yakii kōd. Wadbuudga bōhōo na *wú n hà yakii*. Kee nnii Krista. ¹⁷ Mà bōhōo na waa: Sangband da lo *tuurnt n Ĥabrahamaa ka bōhōo na d` nan saħl-wu bii. \*Baħlb bii lee, bii daan bina læmi hinaa n kwætaħ (430) n l` kaann. Bii kpaħ b` bee b` kpil bii ln da bed weem n dool bii laa b` biir na b` kpaħ daft. ¹⁸ Ka l` ba na hōmgu Sangband nn da bed n foorm na d` nan hœna kuu figra baħlb jugu ni, l` weraa na bii Sangband nn da bed na d` nan hœna bii ba yem. Ĥabrahamaa wii lee, wii da sohdg hōmguu ka tagaa n Sangband nn da bed na d` nan hœna-wu bii.

¿ Baħlb ret nnii na laa?

¹⁹ Lee gwelŋa, ¿ *baħlb ret nnii na laa? Baħlb bii hewl hewluħ l` baħr n na bii nnii b` beel b` werii lan nnii nida nn kōħla lee ka hōd \*Ĥabrahamaa yakii taanm. Sangband da tag n \*sangbantumtba n to baħlb. Bee t tag n \*Mohiis na wii to-b d` tigr. ²⁰ L` ba na d` da ba tag n hii hæn le n to dn da bed na d` nan saħl bii. Ka gwæst ba nidba huuga, bá tag n hii hæn n maantr-t. Sangband nn da bed na d` nan saħl bii lee, l` kpa a gbaama na d` tag n hii hæn, l` kōtōd na l` hela dii yen n jaħ.

²¹ Ka welee de, ¿ l` weraa na \*baħlb taawa hoodr n Sangband nn da lo na d` nan saħl biin? Hãai! Lag welee. Ka baħlb biib da bee ka ba b` tōrg nid na há neer hōm, nida da ba hà tag n bii ween hà bœm hōma Sangband nōngan. <sup>22</sup> Gwentahaa, \*Wadbuudgan rea ka bōhōo na nidbee mœmbee vœhra fubœhgan. D` da hera welee na bá tia Yeesu Krista hæn bee sohdg dn da bed n foorm na d` nan saħl bii ka tagaa n bá gwæst hæn tiim.

²³ Saħ na gwæst hæn tiimii taana, t` da neera *baħlb gemmntn. Baħlbii kiig-t ka mad-t wo sarga tiiba ka hōd na Sangband ree

Ga

gwæet hæn tiim d`werii-t. <sup>24</sup> Tii lee, bafhlb bii da kiiga t`jugun ka hōd Krista daanm, ka bo na t`kitg hōmba Sangband nongan ka tagaa n hā hæn tiim. <sup>25</sup> Wo gwæet hæn tiim vuugu nn taan lee, bafhlb b`ba na kimt wii ret ta kpafl'.

²⁶ Gwelŋa lee, n`n Yeesu Krista n`laglgn. N`kitg biilm n`mēmbēe Sangband bii ka tagaa n`gwæet hæn tiim. <sup>27</sup> Bā hoda n`mēmbēe Sangband nyaalm. L`weraa na n`mēmbēe, n`n Krist n`laglgn, n`kitg Krista tōgiitba. <sup>28</sup> Lee, wo n`n wun nn laglg lee, radgm miim ta kpafl n`huuga, mig \*Yuudaa tii laa \*há kpafl na Yuudaa tia, mig yuum laa há ba hayen hā bolmrn wii, mig daaw laa fōga, n`mēmbēe n`hera yena. <sup>29</sup> Wo nn ba na Krista hefl n nn lee, nen nii Hābrahaama buudmn tiiba. Lee, nen ta hefl n kēgt Sangband nn da bed ka foor na d`nan safl tii.

4 ¹ Mā bo na mā biir na waa, ka hii há hefl kēgt wii ba buga, há beeb t ka kpafl n byen n yuuma reb. Ln la ba na wii hefl n kēgtii lee, ² há ka neer ka hōfla hayen bá kiig hā hæn n bá sug hā kēgtii hæn bee kwæen kakefnan vuugu há sa nn da lo kuu. ³ L`ta ba yemii n ten. T`wen da ba bii, ka neer ka hōfla tyen tantntina hæn gemmnt kwæen wo yuummba. ⁴ Vuugu nn dan n taana, Sangband t tamn d`budaaga. L`da tag n fōga ween le, hā maad-ka. Ká ka ta neer Mohiisa *bafhlb kwæen. ⁵ Kā da hera welee na kà ree ten ba bafhlbii kwæen ten t`yuumntn. Welee lee, t`kitg Sangband bii.

⁶ Ka bo na l`werii na ten nii Sangband bii, d`tamn d`budaaga \*Vofoom Buudm t`ni. Mii hēna t`hōfl-d na «hāba», l`kōtōd nii na «baaba». ⁷ Ka welee, ta kpafl na yuuma. Ven nii Sangband buga. Ven hefl n kēgt dn da bed na d`nan safl tii. Dii hera welee mēnguu. <sup>8</sup> Lee, weem nn da kpaā mi Sangband lee, ¿ n`da kpaā door tiini kwæeni? ¿ N`da kpaā lōg-fi wo n`Sangband ka kita hí yuummba, l`ba na hī ba yemii? <sup>9</sup> Gwelŋa de, ¿ n`ba miig Sangband? ¿ Dii mōmr ta kpaā mii-n? ¿ L`her lan gwelŋalena na n`hiw n`ŋmētg n`lo ŋyenwu tantntina hæn gemmnt kwæeni? ¿ Tlaft ba n gemmnt tiit mēh? ¿ T`ba n daft tiitn? ¿ N`bagl na n`ŋmētg n`kitg gemmntii yuummban? ¹⁰ Welee nii nn lōō nōmb ka ŋmēta ka vala goora hīiifa n kidkwæelga n vuugu kuugu n bina hīiifa. ¹¹ N`gwæetii hēna-ma lli. ¿ Mā gira mā giidmii yem len?

KRISTA BOLMRN BEEB N NEERM KA TAGAA N VOFOOM

Fōola bōfōō na bá tōgiim-wu

¹² Hai fo! Mā teelba-n, ta la tōgiim-n n man wo man da ta tōgii n nn lee! N`ba kōfl-ma n gwæet tiit. <sup>13</sup> Deedg-n ln da her mā faa-n Gohōmt noogrm lee! ¿ Lag mā bēhii kaa? <sup>14</sup> ¿ L`da kpaā boo tarbmn? Gwēntafl, n`ba nyahaa-ma laa, n`ba kōfldg mā gwæet. N`sohdg-ma wo \*sangbantumfhii laa wo Yeesu Krista mōma. <sup>15</sup> Mā bōfōō gobiint na waa, ka n`da ba n`bee, n`da ba n`ree n`niini n`lo-ma. ¿ N`lamēstii tuur n tee? ¹⁶ ¿ Mā kitg n`rafeed na man bed-n gobiint l`kaa?

¹⁷ Bá jib n`huuga bee, bā nawla bayen n nn gwēntafl, bá diila kpafl hōm. Bā hēna welee na bā radg-ma n nn ka bag na n`nawlgm ŋyen n ban.

¹⁸ L`ba hōm na v`nawr n hii ka bag há hōmgū. L`kpafl na n`hēm welee mā wen ba n`man n jah, l`ba na n`ta hēm welee ka mā la kpafl n`huuga. ¹⁹ Mā bii-n, mā ŋmēta ka hum wiiru n`kaa wo fōga huma wiiru na hā meed. Maa mā hōm-fu welee kakefnan Krista daa kadaa n`ni. ²⁰ Ka man mam n`manii, man ba mā lagii noor mā gwæel n nn. Gwelŋa lee, ¿ maa mā he nan lan nii lee?

Hagaarwu n Saraa bā gwæet

²¹ Nen, nen bag na n`bēm \*bafhlb kwæen nen waa, biir-n-ma! ¿ N`ba hōm bafhlb wadii nn bōfōō leen? ²² Hī bōfōō na *Hābrahaama da yuun bii hirefl'. Bilmga ba na yuuma rekan, volgee ba na há ba hayen hā bolmrn wii reka nii. ²³ Yuuma rekee, bā meedra-ka nida sōklbn, volgee lee, bā meedra kee l`higr bii Sangband nn da bed ka foor na d`nan safl Hābrahaamwu bii jugun. ²⁴ Tn tōnii gwæetii n tintii! Fōgba barehbee boo *tuurnt treftntina. Noogrtii, l`da lo-t \*Sinaayi duur jugun. Tii kena n buyuumii. Tii nii Hagaara. <sup>25</sup> Wii nii Sinaayi duur. Dn la ba Hārabii tantn lee, dii beel wo goona \*Yerusalēm. L`ba na Yerusalēmhii n hī bii l`neera yuumntn. <sup>26</sup> Sangbambiimn Yerusalēm lee, hii ba hīyen hī bolmrn. Hīi nii t`nya. ²⁷ Wo ln hōd *Wadbuudgan na:

*jaant ven, ven la ba he fuuga n yum ven,
bēm nyaagbn!*

Ga

Ven, ven ba hom maadb wiiru ven,
bubm bubii!

Biilm, fɔg ban hɔŋ há ret wii,
há bii kee hi bɛm kɔd ka yata
fɔg há yal n ka ba há sida man wii rei.

²⁸ Tii lee, mà teelba-n, n`ta boo \*Yishaaka, buga Sangband nn da bed n foorm na d`nan sahl Hãbrahaamwu kee. ²⁹ Weem buga ban da meedr nida sɔklbn kee da hɛna buga ban meedr *Vofoomn kee dad dad. L`ba yenmii gwelɔa. <sup>30</sup> L`ba na Wadbuudga bɔhɔɔ na: *Vo yuumwu n há buga! L`kpañ na fɔgyuumɔu buga n fɔg há ba hayen há bolmɔn wii reka nan radg taa hi sa kegt felah`.* ³¹ Tii lee, mà teelba-n, t`kpañ na yuuma biin, t`ba na fɔg há ba hayen há bolmɔn wii biin.

5 ¹ Biilm, Krista ree-t na t`bɛm tyen t`bolmɔn kpaalaa. Tii lee, mad-n nyen na n`daa ta ɔmetg yuumnt kpan!

Hãlg-n nyen n bá haam n`fuut bee!

² Fɔɔl man, mà bɔhɔɔ-n na waa, ka n`tii bá \*bɔdm-n, miim-n na n`n Krist n`ta kpañ tiit! <sup>3</sup> Mà bɔhɔɔ-n ka lil na nid baaben tii ban bɔta wii, l`mada-wu na há valgm Mohiisa *bahlbii mɛmɛmbii. ⁴ Nen bag na n`kitg hɔmba ka tagd bahlb nen, n`sadg n Krista. Lee, n`bɔrii Sangband hɔmgu. <sup>5</sup> Ten tia ten lee, t`daaga na t`kee t`kitg hɔmba ka tagaa n gwɛɛt hɛn tiim. *Vofoom Buudm hɛna t`daag welee.

⁶ Ka n`n Yeesu Krist n`laglga, mig na bà bɔtg-n laa bà ba bɔtg-n, lag tii beel daft. B`ba daft bii nnii na n`ba n gwɛɛt hɛn tiim. N`ɔmɛɛgt nn hɛna n sɔklb tii weraa na n`ba n gwɛɛt hɛn tiim. ⁷ N`da tagda hurhɔmu waa, ¿ wen kew-n huru na n`daa ta valgm gobiintii? ⁸ B`kewr-n bii ba ren há hɔh-n wii man. <sup>9</sup> ¿ N`kpa mi na «kpooni ragr tutugmbiim hɛna tɛɛgt mɛnt t`fuurn»? <sup>10</sup> Man lee, Berma hɛna mà daag bii b`hɛl-n bii jugun. Mà miil na n`kpañ n`diilg tiit jeent t`rɔta n maa nn diila tii. Bá haam n`fuut bee, ka hãlah la ba lana, tobr darm hɔda-wu. ¹¹ Teelba-n, ka maan ta faam bɔtgm gwɛɛt, ¿ In ta ba l`bɛm lan na bà ta hɛm-ma dad dad? Ka welee de, ¿ Krista *dabrãgr hɛn kuumii nn laklm hii?

¹² Biiba bá haam n`fuut bee, ban fɛlg bà ree bà rooda.

Saa-n Vofoom Buudm kpañam-n!

¹³ Mà teelba-n, l`hɔh-n biilm na n`bɛm nyen n`bolmɔn. L`ka kpañ na n`way n welee n`neer wo n`gbani nn sɔkla lee. L`ba na n`taa sɔklb hɛm na n`hɔhlgm nyen taa kwɛɛn ka tɔra taa vol wo vola. ¹⁴ Biilm, *bahlbii mɛmbii sohaa gwɛɛgu kuyengunkunan na: «*Sɔkl v`nidtuur wo vn sɔkla v`mɔm vyen lee*». ¹⁵ Ka n`neer ka nyah taa nyina, ka sadra taa, lee, miim-n na n`ba n`ku taa n`dih!

¹⁶ Tii kaa nnii man bɔhɔɔ-n na, saa-n *Vofoom Buudm kpañam-n! Lee, n`kpañ n`hɛm n`gbani nn sɔkla bii. <sup>17</sup> Biilm, nida gbanu nn sɔkla bii kpa magr n Vofoom Buudm nn sɔkla bii, l`saa Vofoom Buudm nn sɔkla bii ta kpa magr n gbanu nn sɔkla bii. Welee beebii rehɔrbee kpa lagla. Tii kaa nnii In kpa sahn huru na n`ta hɛm nn sɔkla bii. <sup>18</sup> Gwɛntãh, ka Vofoom Buudm kpañam-n, n`ta kpañ bahlb kwɛɛn. ¹⁹ Nida nn sɔkla na há hɛm bii lee, ¿ bà kpa yuu-bn? Bii nnii na há ka yarwa, ka hɛna yerm, ka ba meer, ²⁰ ka door boga tiñan, ka ba nagmt, ka nyahaa nidba, ka vuudra toora, ka ba nɔmvuurhu, ka ba kwɛɛwkpikpidɔa, ka hɛlwa taa, ka raar taa gbefr gbefr, ²¹ ka ba nɔmmooga, ka nyi ka kuu, ka ba dewt, ka ta hɛna wanvont t`tɔn welee. Bá neer welee bee nan kpañ bà bee bà jib *Sangband huraan. Mà deeda-n-t wo man da bed-n-t lee.

²² L`ba na Vofoom Buudm mii roona nida ni sɔklb n nyaagb n nigigu n kwɛɛwdeb n hɔmgu n hɔmgu hɛb n taa hɛn daagb <sup>23</sup> n bulaa beeb n vyen madm. Bahlb biib kpa kir welee beebii. <sup>24</sup> Bá n Yeesu Krist l`lagl bee ta kpañra bà fubɛhga neerm *dabrãgr hɛn, mn sɔkla bii n mn hɛfr na bà hɛm bii mɛh'. ²⁵ Wo Vofoom Buudm nn ba t`ni lee, tn saa-n m`kpañam t`neerm! <sup>26</sup> Tn daa fuurim tyen! Tn daa bagm-n taa n gwɛɛt! T`niini daa ta moom n taa!

6 ¹ Mà teelba-n, ka v`nyaan n`ni hii há heewr n bɛhgu kuugu n hɛb, nen, *Vofoom Buudm nn kpañam nen, l`ba na n`ɔmɛlg-n-wu hee hurhɔmu jugun. Ven ɔmɛlgna hiiwu hurhɔmu jugun ven, l`ba na v`he hɔm na v`mɔm v`daa ta lɔɔ hoglgan. ² Tɔrgm-n taa ka tohd taa jeegu! Welee lee, l`weraa na n`hɛna Krista bahlb nn gbaama bii. ³ Ka hii lɔg hayen na hii, há hogla hayen, há kpa ba bii. ⁴ L`ba na baaben tia nyilg hayen. Ka l`boo há nyana há ɔmɛɛgt n bii magr n wun, há nyaagm! Gwɛntãh, há daa kɛm hayen n volba! Há nyaagm l`kpata há ni! ⁵ Biilm, baaben tia tohda há wakɔa.

Ga

⁶ Lee, ka nida weraa-n Sangband gwæet, bii vn ba n bii, v` radg-wu-b.

⁷ Teelba-n! Daa hoglm-n nyen! Bà kpaá nyinaa Sangband meer. Nida nn buud bii, bii nnii han lög. ⁸ Ka nida t bod fubefga, hà ba hà ta lög fubefga nn roon bii. Bii nnii kuum. Ka há bod Vohoom Buudm nn sokla bii, hà ba hà ta lög Vohoom Buudm nn roon bii. Bii nnii neerm m` bee kakehnan mii. <sup>9</sup> Tii lee, tn hém-n hómgu l` kpaá giid-t ka mi hóm na goor daa taanaa, t` sohdg t` hómgu hëbii fat. ¹⁰ Wo ln sah-t huru na t` hém hómgu lee, tn hém-n-ku baaben tia, l` gwæda n kwæen n t` teelba Krista tiiba!

Bahkaawrb n nan seenj

¹¹ N`yul gwæetntina waarhii nn ba bibiht lee. Man mà momba, man hoda-t<sup>z</sup>. <sup>12</sup> Bà nyagla-n \*bodb gwæet bee bagl na bà weriim bayen nidba nongan. Bà hëna welee na bà kpaá bag na bà di kunyõru Krista \*dabragr kaa, <sup>13</sup> l` ba na bee momba nn ba lee, bà kpaá tagd *bahlbii. Bà bagl na bà jahrm bayen na bà lo welee lambhee n` gbani hën. <sup>14</sup> Man lee, mà bagl na mà jahrm mayen l` bahr n t` Berm Yeesu Krista dabragr. Há dabragr hën kuum kaa, tant hën wanbëht t ka boo t` kpiira mà kaa. Maa momba, mà ta boo mà kpiira wanbëhtii nongan. ¹⁵ Mina bà *botg-v laa, bà ba botg-v, lag tii beel daft. B` ba daft bii nnii na Sangband saa v` kit nidkwëkwelwu d` nongan. <sup>16</sup> Welee kaa, nen nen tia gwæet man bõhõ tii nen, Sangband nigiiigu n d` hómgu bëm n` man ka ta ba Sangband tigrü mendii jugun^z!

¹⁷ L` lög jana l` san n nongan, mà ta kpaá bag na hii safm-ma jaarj. Man ba nnafreen lee, nõddëra ba mà hën l` bahr n na man nnii Krista ñmëfheeda.

¹⁸ Mà teelba-n, t` Berm Yeesu Krista hómgu n hà nigiiigu bëm n` man! L` bëm welee!

6.11. Fõla da ba n hà wadii hoorta. Nnafreen wii hoda hà momba.

6.16. Sangband tigrü mendii. Ka bá lög gwæegu gwæegu l` ka fum na Sangband *Yisraheel.

Fõla wadga han da hõd

HËFËËS TIIBA

kee

————— B` ba wadgankenana bii —————

Hëfëës da ba na Häsii kpadn kørbermgun. D` ba goona Tirkii tantn. Fõla hõda wadgankena ka hël Häsii Krista tiiba mëmba. Kà da kpaá hël Hëfëës Krista tiiba n jah'. Hà hõda-ka ka ba sargan Roomaa kõrgun (3.1 n 4.1).

Kà kpogla ka kpelaa weriikaawrb Fõla nn tõõ kpaturi han sowlg hii bii. B` yatg kan daft bii nnii Sangband diila dn mad hee. Da hoolgu gwæet tiit nnii t` da ba fohmgan, Yeesua t hëm t` miig-t. Diilhee da mannan. Hà tag n Yeesu Krist n hëm há jugun. Welee diilheen, kpaturu mada kaalanõoogrga. Fõla gwëela n kpaturu ka tõnaa-hu n want kõd. Hù boo Krista gbanu. Gbanhuu berja ka kpaá saa. Hù ta boo haar Sangband nn mõh Krista jugun dii. Hù nawra n Krist wo fõga nn nawr n hà sid lee.

– *Hubi1^{9a} kakehnan hubi3^{9a}, Fõla higrá myenm hëb jugun, l` kõtõd na Yeesua vidra hà neerm dabragr jugun. Krista tiiba bá kpaá hëna Yuudaa tiiba kowt bee hëna tigyend n Yuudaa tiiba momba, ka sohda hõmyengu Sangband nuhun. Krista gbuhra ninyahb dabid n nyuhl bá da saag bee. Hà kena bà mëmbee n nigiiigu.*

– *L` lög hubi4<sup>9a</sup> kakehnan hubi6<sup>9a</sup>, Fõla hõhl Krista tiiba na bá mad gwæet hën tiim, ka laglg n hëm hayen nigiiigu Sangband nn sah-ba kuun. L` hahla-ba na bá neer neerkwëelm. Hà sahl-ba rarm ln ba na bá neer haarn lee jugun (5.21-6.9). Wadgee toglá n hoodwant ln ba na Krista tia hëm n ñmëëgb ka taaw hoodr n vohoomn wanbëht lee.*